

O'ZBEKISTONNING DUNYO GLOBAL IQTISODIYOTIDAGI O'RNI
МЕСТО УЗБЕКИСТАНА В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ
UZBEKISTAN'S PLACE IN THE GLOBAL ECONOMY

Abdiyeva Ruxshona

Toshkent Geologiya fanlari universiteti iqtisodiyot
(tarmoqlar va sohalar) yo'nalishi I bosqich talabasi

Annotatsiya Ushbu maqolada O'zbekistonning rivojlanib borayotgan iqtisodiyotining Jahon miqyosidagi o'rni keng ko'lamda tahlil qilingan. Xususan, uning eksport va import sohasida, biznes yuritishda, shuningdek, Jahon bozoridagi iqtisodiy erkinlik darajalari chuqurroq o'rganilgan. Hamda eng muhim tamoyillardan biri bo'lmish, o'z milliy iqtisodiyotimizdagi kamchiliklar va uning jahon standartlariga mos va raqobatbardoshga aylanishi uchun bir qancha yangi islohotlar va yangi takliflar haqida keng yoritib o'tilgan.

Kalit so'zlar: diversifikatsiya qilish, xalqaro savdo, minoritar investorlar, fiskal salomatlik, iqtisodiyotning murakkablik indeksi

Аннотация В данной статье подробно проанализировано положение развивающейся экономики Узбекистана в мировом масштабе, в частности изучены уровни ее экономической свободы в сфере экспорта и импорта, ведения бизнеса, а также на мировом рынке. Более подробно это также один из важнейших принципов. Здесь широко освещены недостатки нашей национальной экономики, а также ряд новых реформ и новых предложений, направленных на то, чтобы сделать ее совместимой с мировыми стандартами и конкурентоспособной.

Ключевые слова: диверсификация, международная торговля, миноритарные инвесторы, финансовое состояние, индекс экономической сложности.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi o'zining geografik joylashuvi, boy tabiiy resurslari, sanoat tarmoqlari va demografik strukturasiga ega bo'lib, global iqtisodiyotda o'zining alohida o'rnini egallab kelmoqda. Shu bilan birga, O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish jarayoni nafaqat mintaqaviy, balki xalqaro miqyosda ham muhim ahamiyatga ega.

Har bir davlat rivojining asosiy poydevori uning iqtisodiyotidir va uni o'z davlatidagi faol boshqaruvini hamda o'z o'rnini mustahkam o'rnatishni ta'minlash har bir davlatning muhim vazifalaridan biri bo'lgani kabi, ushbu iqtisodiyotining Jahondagi o'rnini mustahkam o'rnatishi ham muhim ahamiyatga egadir. Albatta, bunday natijaga erishish uchun, Jahon bozoridagi yetakchi davlatlar bilan raqobatdosh bo'la olish uchun, davlatning, o'z navbatida, import va eksport

darajalari yuqori bo'lishi lozim, hamda ushbu qiymatlarning e'tibor berilishi lozim bo'lgan asosiy jihati shundaki, ular, ya'ni, import va eksport hajmlari teng miqdorda yoki o'rtasida unchalik ko'p bo'lmagan farq asosida yuqorilashi davlat iqtisodiyoti uchun maqsadga muvofiqdir. Sababi shuki, faqatgina import hajmi oshsa, bu davlat byudjetiga katta miqdorda zarar yetkazishi mumkin va aksincha holatga duch kelsa, ya'ni eksport hajmi haddan tashqari oshib ketsa, bu davlatning ichki bozoriga salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoli ancha yuqori, garchi bu ko'rsatkichning yuqorilashi davlat byudjetiga foyda keltirsa ham. Va bu ko'rsatkichlar turli xil davlatlarda turilcha aks etadi, qaysidir davlatda import miqdori, qaysi biridadir esa eksport hajmi yuqori hamda bu darajalar doimiy ravishda o'zgarib boradi.

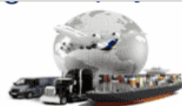
O'zbekiston 2017-yildan boshlab iqtisodiy islohotlar va liberalizatsiya yo'nalishida katta qadamlar tashlab, iqtisodiyotning ochiqligi va xalqaro integratsiyasini kuchaytirishga harakat qilmoqda. Ushbu jarayon O'zbekistonning global iqtisodiyotga integratsiyasiga turtki bo'ldi. Mamlakatning Jahon Savdo Tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishga intilishi, mintaqaviy va global savdoni rag'batlantirish, iqtisodiy diplomatiyani rivojlantirish kabi chora-tadbirlar O'zbekistonning iqtisodiy integratsiyasini kuchaytirdi.

Bundan tashqari, O'zbekistonning yangi tashqi savdo siyosati, ya'ni sarmoyalarni jalb qilish va xorijiy bozorlarda o'z mahsulotlarini taklif etish, mamlakatning iqtisodiy o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. O'zbekistonning Rossiya, Xitoy, Turkiya va boshqa mamlakatlar bilan iqtisodiy aloqalari yanada mustahkamlandi. Bundan tashqari, O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan tashqi siyosati mintaqaviy integratsiyani kuchaytirish va global iqtisodiyotdagi o'rnini oshirishga yordam beradi.

Har qanday iqtisodiyotning jadal rivojlanishi yo'lida davlat rahbarlarining shu yo'lida qo'yilgan islohotlarining o'zni beqiyos. Buni mustaqillik yillaridagi olib borilgan iqtisodiyotimizning to hozirgi ko'rinishini, ko'rsatkich va darajalarini ko'rib, kuzatish orqali anglab olishimiz mumkin.

1990-2013 yillarda qilingan iqtisodiy islohotlar natijasida mamlakat tashqi savdo aylanmasi 1990-yilda 0,8 mlrd. dollardan 2013-yilda 28,9 mlrd. dollarga yetdi, ya'ni 36,1 marta oshdi. Hamda o'sha davrdagi tovarlar va xizmatlar eksporti 24,3 martaga, import 38,3 martaga oshib tashqi savdo balansida 0,07 mlrd. dollarlik saldodan 1,3 mlrd. dollarlik ijobiy saldoga erishgan bo'lsa⁸, endi bu raqamlarni hozirgi vaqtdagi, ya'ni 2024 -yil hisobiga ko'rib chiqamiz:

⁸“Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar” kitobi

TASHQI SAVDO AYLANMASI
(2024- yil yanvar-iyul, mln. AQSH dollari)

Tashqi savdo aylanmasi

2024- y.: **36 835,4 (+5,3 %)**

(2023- y.: **34 975,9**)

Saldo

2024- y.: **-7 263,3** (2023- y.: **-5 067,0**)

Eksport

2024- y.: **14 786,0 (-1,1 %)**

(2023- y.: **14 954,4**)

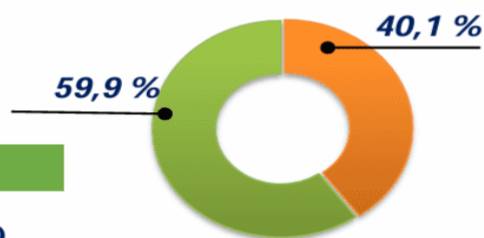
TSAdagi ulushi, % da

Import

2024- y.: **22 049,3 (+10,1 %)**

(2023- y.: **20 021,4**)

Infograika:Statistika agentligi

2024-yilning yetti oyi davomida respublika tashqi savdo aylanmasi 36,8 milliard dollarga yetdi. Bu 2023-yil mos davridagidan 1,9 milliard dollarga (5,3 foiz) ko'p. Mazkur o'sish import hajmi keskin ortgani bilan bog'liq. Xususan, tashqi savdoda eksport ulushi 14 milliard 786 million dollar bo'lgan. O'tgan yil mos davrida bu ko'rsatkich 14 milliard 954 million dollarni tashkil etgan. Joriy yil yanvar-iyul oylarida import ulushi 22 milliard dollarga yetgan. Taqqoslash uchun, 2023-yilning shu davrida import hajmi 20 milliard dollar bo'lgan.

O'zbekistonning global iqtisodiyotdagi o'rni nafaqat tashqi savdo va investitsiyalarni jalb qilish bilan belgilanadi, balki xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda ham rivojlanadi. Mamlakatning Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF), Jahon Savdo Tashkiloti (WTO) kabi muhim global tashkilotlar bilan aloqalari kuchaymoqda. O'zbekistonning dunyo iqtisodiyotiga integratsiyasining davom etishi, global bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash, iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishda samarali yordam beradi.

Shuningdek, O'zbekistonning Xitoy, Rossiya, AQSh, Turkiya kabi yirik davlatlar bilan o'zaro iqtisodiy aloqalarini rivojlantirishi va mintaqaviy hamkorlikda qatnashishi global iqtisodiyotdagi roli va o'rnini yanada kuchaytiradi.

O'zbekistonning dunyo global iqtisodiyotidagi o'rni tobora mustahkamlanib bormoqda. Mamlakatning iqtisodiy islohotlar, sanoat va qishloq xo'jaligi sohalaridagi yutuqlari, tashqi savdo va investitsiyalarni rag'batlantirishga yo'naltirilgan siyosatlari, O'zbekistonni nafaqat mintaqada, balki global iqtisodiyotda ham muhim o'rin tutadigan davlatga aylantirmoqda. Shu bilan birga,

O‘zbekistonning iqtisodiy integratsiyasini kuchaytirish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va global bozorlar bilan aloqalarni yanada mustahkamlash davom etadi, bu esa mamlakatning iqtisodiy muvaffaqiyatlarini yanada oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Jahon iqtisodiyoti vaxalqaro iqtisodiy munosobatlar” kitobi
2. Djalilova Nigora Mavlonovna-“iqtisodiyotni rivojlantirishda innovatsiyalarning roli”
3. <https://daryo.uz/>
4. <https://www.gazeta.uz/>
5. <https://uza.uz/>
6. <https://www.heritage.org/index/>
7. <https://kun.uz/>

Global
Science
Publication